Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

LAUSUNTO EU:N JA USA:N VÄLISESTÄ KAUPPA- JA INVESTOINTISOPIMUKSESTA

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa E-selvitystä (E 43/2013 vp) täydentävistä jatkokirjeistä EJ 7/2016 liittyen Europan Unionin ja Yhdysvaltojen välisiin neuvotteluihin transatlanttisesta kauppa- ja investointikumppanuudesta (TTIP).

Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Sopimuksen vaikutukset pk-yrityksiin

Pk-yritykset ovat eri arvioiden mukaan suurimpia hyötyjiä kaupan esteiden purkamisessa ja sääntöjen yksinkertaistamisessa. Kauppasopimuksesta 20 prosenttia koskee tulleja ja tariffeja ja 80 prosenttia hallinnollisten ja teknisten esteiden purkamista. Pk-yrityksiltä on rajoitetut resurssit erilaisten tuotehyväksyntöjen ja sertifikaattien hankkimiseen, minkä vuoksi sopimus tuottaisi merkittäviä mahdollisuuksia juuri pk-yrityksille.

Tavoitetila on, että EU:ssa turvalliseksi testattu tuote pääsisi myös Yhdysvaltojen markkinoille ilman, että yrityksen täytyisi testata se toiseen kertaan. Monimutkaisen regulaatioympäristön yksinkertaistuminen helpottaa yritysten vientiä. Nyt kaupanesteet vaikeuttavat vientiä myös silloin, kun suojelun ja säätelyn taso on Yhdysvalloissa ja EU:ssa sama. Yritykset voivat joutua tekemään tuotteistaan erilaiset versiot EU:n ja Yhdysvaltojen markkinoille.

Julkisten hankintojen suhteen tavoitteena tulee olla, että EU-maiden yritysten pääsy julkisten hankintojen markkinoille paranee merkittävästi. Neuvotteluissa julkisten hankintojen vapautuminen on vaikea ja herkkä luku. Siihen liittyy Buy American Act, jonka mukaan pääsy Yhdysvaltojen julkisten hankintojen markkinoille edellyttää sitä, että osa tuotannosta on siellä. Kun EU:ssa 80 prosenttia julkisista hankinnoista on vapautettu kilpailulle, vastaava prosenttiosuus Yhdysvaltojen kohdalla on vain noin 20 prosenttia.

Työperäinen maahanmuutto on yritysten kannalta tärkeä asia. Tämä aihe etenee TTIP-neuvotteluiden rinnakkaisprosessina. Yritysten hankkeet voivat vaatia pitempiaikaista läsnäoloa Yhdysvalloissa. Nykytilanteeseen halutaan parannuksia, kuten esim. helpotuksia liittyen yritysten henkilökunnan viisumien saantiin.

TTIP sopimuksen vaikutukset Euroopan taloudelle

Julkisuudessa esitetyt ekonometriset mittaukset osoittavat yksiselitteisesti, että sopimuksesta olisi hyötyä molemmille maanosille. EU-maiden vienti Yhdysvaltoihin lähentelee miljardia euroa per päivä. Kokonaisvienti 2014 oli 311 miljardia ja tuonti USA:sta 206 miljardia.

Tehtyjen selvitysten mukaan uusia työpaikkoja syntyy sekä EU:hun että USA:han. Sopimuksesta syntyvä hyöty voi toki olla epätasaista. Iso-Britannia ja Irlanti, joilla on luontaisesti läheiset suhteet USA:han, voisivat hyötyä sopimuksesta muita maita enemmän. On myös äärimmäisen tärkeätä huolehtia kotimaisilla politiikkatoimilla siitä, että pk-yritysten edustama vienti- ja kasvupotentiaali saadaan realisoitumaan.

Pk-yrityksille sopimuksessa oma luku

Pienyrityksiä varten sopimuksessa on oma lukunsa. Luvun tarkoitus on auttaa yrityksiä ymmärtämään sopimuksen tarjoamia mahdollisuuksia. Yritykset ja yrittäjät haluavat löytää asiakkaita, partnereita, jakelukanavia sekä henkilökohtaisia verkostoja. Siksi tarvitaan myös selkeätä ja helppokäyttöistä verkkopalvelua, joka tarjoaa apua Yhdysvaltojen markkinoille pyrkiville pk-yrityksille. Tämä auttaisi yrityksiä saamaan tietoa toisen mantereen vaatimuksista.

Luonnollisesti pk-yritysten tarpeet pitää huomioida myös sopimuksen muissa luvuissa.

Yritykset tarvitsevat valmentautumista sopimuksen mahdollisuuksiin. Sitä mukaan, kun sopimuksen toteutuminen on varmistumassa, tiedotusta tulee lisätä. Tähän liittyy myös yritysdelegaatioiden tutustumismatkat Yhdysvaltoihin. On varmistettava, että suomalaiset yritykset voivat hyötyä sopimuksen myötä syntyvistä uusista mahdollisuuksista. Nyt kevään aikana Team Finland USA:n markkinat –päivä on toteutettu 7 paikkakunnalla julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyönä.

Sijoittajan ja valtion välinen riitojenratkaisumenettely (ISDS)

ISDS:stä on julkisessa keskustelussa noussut tärkeäksi asiaksi. Vaikka kysymys on vaikea, se on pystytty ratkaisemaan EU:n muissa sopimuksissa.

EU haluaa nyt investointiriidat pysyvään tuomioistuimeen, kun taas USA on kannattanut suljetumpaa välimiesmenettelyä. EU on antanut Yhdysvalloille neuvotteluehdotuksensa investointituomioistuimesta (ICS, investment court system). EU:n ehdottama malli mahdollistaa päätöksistä valittamisen kun taas välimiesoikeuden päätöksistä ei voi valittaa.

Katsomme, että toimivaa riidanratkaisu menetelmää tarvitaan erityisesti jotta tähän sopimukseen sisältävää mekanismia voidaan käyttää pohjana myös jatkossa. EU-maiden ja Yhdysvaltojen välisessä sopimuksessakin ky-

symys on tärkeä, mutta vielä tärkeämpi se on suhteessa niihin maihin, joiden oikeusjärjestys on vähemmän kehittynyt kuin TTIP osapuolten.

Neuvottelujen eteneminen

Niin EU:lle kuin Yhdysvalloillekin sopimuksen sisältö on keskeinen, ei sen aikataulu.

Sopimusneuvottelut vaikuttavat globaaliin säädösympäristöön

Sopimuksen suurimmat hyödyt odotetaan saatavan tarpeettomia sääntelyesteitä purkamalla. EU:n tavoitteena on kattaa sääntely Yhdysvaltain hallinnon kaikilla tasoilla.

Yksi yhteinen etu on, että niin EU:n kuin USA:nkin on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota sääntelyjärjestelmiensä kilpailukykyvaikutuksiin. EU:ssa olemme olleet ylisääntelyn tiellä, johon yritetään reagoida monin eri tavoin.

TTIP-neuvottelut ovat pikemminkin mahdollisuus järkeistää eurooppalaista säätelyä kun uhka kansalaisten oikeusturvalle.

Sääntely-yhteistyön lisäämiseksi ollaan perustamassa yhteinen toimielin, jonka tarkoituksena on koordinoida sääntelyä Atlantin molemmin puolin. On kannatettavaa perustaa tällainen viranomaisten foorumi, jolla ei ole lainsäädäntövaltaa.

Kolmasosa maailmankaupasta on tämän sopimuksen piirissä. Jos EU:n ja USA:n yhteistyö tiivistyy, se vaikuttaa myös sopimuksen ulkopuolisiin maihin. Tällöin sopimus voisi asettaa myös maailmanlaajuisia standardeja. Katsomme tämän olevan sopimuksesta aiheutuva myönteinen sivuvaikutus.

Suomen Yrittäjät

Thomas Palmgren
kansainvälisten asioiden päällikkö